STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 04007

DI FAYER-MEGILEH

Hayyim Nahman Bialik

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ח. נ. ביאליק

די פייער-מגלה

(מגלת־האש.)

איבערזעצט פון

י. י. שווארץ

ח. נ. ביאליק

1.

א גאַנצע נאַכט האָבען געזאָדען פייעריגע ימ'ען און פייערצווייגען זיך געוואָרפען איבער'ן הר־הבית. שטערען האָבען געשפּריצט פון די צוברענטע הימלען און פונקענוויז זיך געשאָטען אויף דער ערד. האָט דען גאָט א שליידער געטהאָן זיין כסא־הכבוד און צו־שמעטערט זיין קרוין אויף פּיצלעך?

און שטיקער צוריסענע פּורפּור־וואָלקענס, אָנגעזאַפּט פייער און בלוט, האָבען אין ברייטקייט פון נאַכט אומגעבלאָנדזעט, און פערצעהלט האָבען זיי אין די ווייטע־ווייטע בערג דעם צאָרן פון גאָט פון נקמה און זיין גרימצאָרן צווישען די שפּיציגע פעלזען פון מדבר פון ווייטען פערטרויעט. האָט דען גאָט צוריסען זיין פּורפּור־הילע און איהרע שטיקער אויפן ווינד צושפּרייט?

און א געטליכע פורכט איז בעפאַלען די בערגער די ווייטע און אַן אימה פון גאָט אומגענומען די ברוגז־פערכמאַרעטע פעלזען פון מדבר: אל נקמות, אל נקמות, גאָט פון צאָרען און פון ראַכע האָט ערשיינט!

אָט איז ער דער גאָט פון נקמה און צאָרען. ער זיצט אויף א פייעריג שטול דאָרט ענטשלאָסען און פורכטבאַר אין האַרץ פון די פלאַמענדע ימ'ען. זיין הילע — א פּורפּורנער העלישער פלאַם, און זיין פוס־בייינקעל — גליהענדע־גלוטהענדע קויהלען. עס האָבען פערכאַפּט איהם די גרויזאַמע פייער־גיהנמשע טענץ און נעדרעהט זיך ארום איהם. איבער זיין קאָפּ וואַרפט זיך שטורמיש א וואוטהענדער פייער שלינגענדיג דאָרשטיג־פערטריקענט דעם חלל פון וועלט. און ער זיצט ענטשלאָסען און פורכטבאַר, די הענד פעסט פערלעגט אויפ'ן האַרצען. מיט'ן בליק פון זיין אויג מאַכט ער גרעסער דעם פייער, מאַכט טיעפער דעם גיהנמשען בראַנד מיט א צוק פון די

טיעפּע פערצאַרענטע ברעמען. איי, זאָל גלוטהענדער הוליען דער העלישער פלאם! זאָל זיך אַלץ ווילדער צושפּיעלען דער גרויזאַמער טייוועלשער טאַנץ.

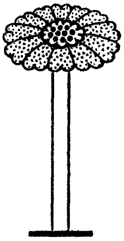

2.

און אַז דער פריהיגער מאָרגען האָט ארויסגעשפּראָצט אויף די הויכע בערג און בלוי־בלייכליכע נעבעלס האָבען איבער די טהאָלען זיך אריבערגעצויגען — זיינען שטיל געוואָרען די פייער־ים׳ען און פערשטיקט די פלאַמען צונגען פון געטליכען היכל אויפ׳ן הר־הבית.

און אַז די מלאכי־השרת האָבען, ווי זייער שטיינער איז יערען פריה־מאָרגען, זיך כתות־ווייז צונויפגעקליבען זאָגען שירה, האָבען אויפגעעפענט די פענסטער פון הימעל און ארויסגעשטרעקט דעם קאָפּ צום הר־הבית, זעהן צו עס זיינען שוין אָפען די טויערען פון היכל און צו עס געהט שוין אויף צום הימעל דער רויך פון די קטרת?

האָבען זיי דערזעהן ווי גאָט־צבאות, דער אור־אור־אַלטער גאָט־צבאות, זיצט אין מאָרגען־דעמערונג אויף די חורבות. זיין הילע — וואָלקענס רויך און זיין פוס־בייגקעל — שטויב און אש. זיין קאָפּ טיעף אראָבגעזונקען אונטער בערג פון טרויער צווישען זיינע אָרעמס. שווייגענדיג שמערצליך דאָרט זיצט ער און קוקט אויף די חורבות. צאָרען און טרויער פון טויזענדער וועלטען האָבען איהם פערפינסטערט, פערכמאַרעט די ברעמען, און אין זיינע אויגען איז פערגליווערט געוואָרען די גרויסע, די איביגע שטילקייט.

און דער הר־הבית האָט נאָך גערויכערט. בערגלאָך, בערגלאָך אש, גליהענדיגע האַלעוועשקעס, הויפענס־הויפענס גליהענדע קויהלען האָבען געפינקעלט און געגלאַנצט ווי דימענט־שטיינער אין דער שטילקייט פון פריהמאָרגען.

און דער פייעריגער לייב, וועלכער פלעגט תמיד, טאָג און נאַכט, ליעגען אויפ׳ן מזבח — איז אויך אויסגעלאָשען געוואָרען, און נישט געווען דאָרט. נור איין איינציגער פער׳יתומ׳טער לאָק פון זיין גרי־

ווע האָט געראַוויכערט נאָך, געציטערט און געָ׳גוסס׳ט אויף דעם הויי־
פען צובראָכענעם שטיינער אין דער שטילקייט פון פריה־מאָרגען.

און די מלאכי־השרת האָבען פערשטאַנען וואָס גאָט האָט געטאָן
און זיי זיינען פערציטערט געוואָרען און אַלע מאָרגען־שטערען האָבען
צוזאַמען מיט זיי געציטערט. און פערבאָרגען האָבען די מלאכים
זייערע געזיכטער מיט זייערע פליגעל, דען זיי האָבען מורא געהאַט
צו צוזעהן גאָט׳ס צער.

און זייער שירה אין יענעם טאָג איז פערוואַנדעלט געוואָרען אין
אַ שטילע קינה, אַ טיעפען רחמנות׳דיגען געוויין. שטיל האָבען זיי
זיך אָבגעטהיילט, יעדער מלאך, יעדער מלאך באַזונדער, און גע־
וויינט. און די גאַנצע וועלט האָט מיט זיי צוזאַמען מיטגעוויינט.

און אַ שטילער זיפץ, אַ דרינגענדער זיפץ, האָט פון עק־וועלט
אַרויסגעבראָכען, איבער דער וועלט זיך פערשפרייט און אָן דער
שטילקייט פון געוויין זיך אָנגעשלאָגען.... און צובראָכען איז דאָס
האַרץ פון דער וועלט געוואָרען און גאָט האָט זיך מעהר נישט געקאָנט
בעהערשען... ער האָט ערוואַכט, אַ געשריי געטהאָן ווי אַ לייב און
פערבראָכען די הענד. און די שכינה האָט זיך אין איהר פערבאָרגעניש
בעהאַלטען.

3.

און דער מאָרגען־שטערן האָט געשיינט אין זיין אונשולדיגען טרויער אנטקעגען הר־הבית. פון דעם טיעפען בלויעם הימעל האָט ער אויף די חורבות אראָבגעקוקט און שטיל האָבען זיינע זילבערנע ברעמען געציטערט.

און א יונגער מלאך, מיט פערביינקטע אויגען און קלאָרע פליעגעל, וועלכער היט די פעריל־טרעהרען פון שטומען טרויערבעכער, האָט דערזעהן פון מאָרגען־שטערן דעם פייעריגען לאָק, דעם לעצטען לאָק פון דעם פייעריגען לייב ווי ער רויכערט און ציטערט און גוסס'ט צווישען די צובראָכענע שטיינער אויפ'ן הר־הבית.

און א ציטער געטהאָן האָט דעם מלאכ'ס הארץ, און באַנג האָט איהם געטהאָן, אז גאָט'ס לעצטע קויהל זאָל פערלאָשען ווערען, דאָס הייליגע פייער אויף דער ערד זאָל אויסגעהן און די לעצטע האָפנונג פון געטליכען פאָלק זאָל אויף אייביג פערלאָרען געהן.

און דער מלאך איז אראָבגעפלויגען פון מאָרגען־שטערן אויף די חורבות פון הר־הבית, האָט פלינק צוגעשוועבט צום הייליגען מזבח, האָט ארויסגעכאפט דעם געטליכען פלאַם פון דער שרפה און — אוועקגעפלויגען.

און א פעריל־טרעהר איז אראָבגעפאַלען פון דעם מלאך'ס אויגען און זיךענדיג פערזונקען געוואָרען אין אש. דאָס איז די איינציגע טרעהר, וועלכע דער מלאך האָט פערלאָרען פון שטומען טרויער־בעכער, א טרעהר פון ערבאַרמונג און האָפנונג פאר דאָס איבערגעבליבענעם פלעמעל פון געטליכען פייער.

און לאַנג איז דער מלאך געפלויגען אין די קלאָרע זילבער־וואָלקענס מיט'ן הייליגען פייער אין האנד. פעסט דריקט ער דעם פייער צו זיין הארצען און טראָגט עס צו זיינע ליפען. אנטקעגען איהם לויכט

און שיינט און טאנצט דער מאָרגען־שטערען און אין זיין הארץ שטראָמט א קוועלע פון האָפנונג און טרייסט.

און געבראכט האָט ער דעם פייער אויף א ווייסטען פערלאָזענעם אינזעל און האָט עס אוועקגעלעגט דאָרט אויף א הויכען און שפּי־ציגען פעלזען. און אויפגעהויבען האָט ער זיינע פערקלעמטע אויגען צום הימעל און זיינע ליפּען האָבען געשעפּטשעט שטיל א תפלה:

— גאָט פון ערבארמונג און רעטונג, פערלעש ניט דיין לעצטע־לעצטע קויהל אויף אויביג!

און גאָט האָט צוגעהערט צו דער תפלה פון קלאָר־פליגעלדיגען מלאך און האָט אויפגעלעבט דעם פלאַם און אָנגעזאָגט האָט גאָט דעם מאָרגען־שטערען: „גיב אכטונג, מיין קינד, אויף מיין קויהל עס זאָל ניט פערלאָשען ווערען, דען טהייער איז דאָס קויהל מיר ווי דער שווארץ אַפּעל פון אויג. וואך איבער דעם פלאַם און היט עס!“

און געשטעלט האָט זיך דער מאָרגען־שטערען אין מיטען הי־מעל אנטקעגען דאָס פלעמעל, און אראָבגעקוקט האָט ער צו איהם פון דער הויך מיט שטומע ליעבע און אונשולדיגע בענקשאַפט. און געהיט האָט ער עס אויף דעם ווייסטען אינזעל: א יפוועקען פלעגט ער עס יעדען פריהמאָרגען מיט זיין לויטערען גלאַנץ און עס גלעטען מיט שטראהלען פון גנאדע און טרייסט.

און דער יונגער מלאך מיט די פערבענקטע אויגען איז צוריק געפלויגען אויף זיין אָרט, היטען די פערבאָרגענע טרעהרען אין שטו־מען טרויער־בעכער ווי פריהער. נור זיינע אויגען זיינען טיעפער און פערבענקטער געוואָרען ווי פריהער און אין זיין הארץ און אויף זיינע ליפּען האָט ער א פייער־בראַנד געטראָגען, דען עס האָט זיי א הייליגעם געטליכעם פייער בעריהרט.

4.

און אין יענער צייט האָט דער שונא אוועקגעפיהרט אין שיפען געפאַנגען פון ירושלים צוויי הונדערט בחורים און צוויי הונדערט מיידלעך; געוועזען זיינען זיי דורכזיכטיג ריין און קינדערש אונשולדיג, לוסטיגע נאַזעלען פון די בערג פון יהודה. פייכט זיינען נאָך זייערע לאָקען געווען, בעשפריצט מיט יוגענד־טהוי און פון זייערע אויגען האָט דאָס שיינונג פון ציון׳ס־הימלען געפלאָסען. זייער פאָטער — דער לוסטיגער הירש פון די וועלדער און זייער מוטער — די לייכטע אינדין פון די פעלדער.

און עס איז ווייניג געווען דעם פיינד וואָס ער האָט זייערע הייליגסטע געפיהלען צוטראָטען און אויף אייביג פעראומרייניגט און פערשמוצט דאָס ליעד פון זייער יונגען און בליהענדען לעבען — אין פערגלוסט האָט זיך איהם זייער זעעלע פערמאַטערען, און דורך אַ לאַנגזאַמען טוידט, פון הונגער און דאָרשט, זיי טוידטען. און אויסגעטהאָן האָט ער זיי נאַקעט און אראָבגעלאָזט זיי אויף דעם וויסטען פערטריקענטען אינזעל, די בחורים בעזונדער, אויף איין זייט אינזעל, און די מיידלעך בעזונדער, אויף דעם צווייטען זייט אינזעל, און ער האָט זיי דאָרט איבערגעלאָזט.

דען געטראַכט האָט דער נידערטרעכטיגער פיינד: לאָזען זיי צוטהיילט זיין — און דאָפעלט שווער וועט זיי זייער אונגליק ווערען. זאָלען זיי פונאַנדערגעשיידטע אומבלאָנדזען אויף דעם וויסטען אינזעל זובענטיג אייגע די אנדערע ביז טרוקען וועט ווערען זייער זעעלע און צוגאַנגען זייער האַרץ און פערלאָשען וועט ווערען דאָס ליכט פון זייערע אויגען. און ווען איין טריט נור וועט צווישען זיי אָבטהיילען און איינער וועט צו דעם אנדערען די הענד אויסשטרעקען — וועלען פלוצלונג זייערע געזיכטער זיך אויסקרימען, און זייערע קניע וועלען

זיך אונטערבויגען און זיי וועלען פאלען צו דער ערד און שטארבען וועלען זיי א שרעקליכען טוידט אויף אַן ערד פון אייזען אונטער קופערנע הימלען, אָהן לופט און אָהן טרויסט.

דריי טעג זיינען זיי געגאנגען אויף דעם וויסען אינזעל און נישט געפונען נישט קיין שפייז און נישט קיין וואסער. שווייגענדיגע, טרויערינע זיינען זיי געגאנגען מיט אויגען פערגראָבענע אין זודיגען זאמד, מיט טיעף געבויגענע קעפּ אונטער דער גלוטהענדער זון. עס האָבען זיי די שטיינער מיט פייערינע שפּיזען געשטאָכען און די שטעכיגע ווילדע דערנער האָבען פון זייערע לײדען זיך אויסגעלאכט.

דען פערשאָלטען האָט גאָט יענעם אינזעל פון אייביג אָן און געוועזן איז ער וויסט און אונפרוכטבאר, בעדעקט מיט שטיינער און שפּיציגע דערנער, אָהן א ברעקעל גרעזיל, אָהן דעם קלענסטען שאָטען, אָהן די מינדסטע בעוועגונג פון לעבען — און געהערשט האָט ארום נור א פערטריקענטע שטילקייט און א בראַנד פון די גלוטהענדע מדבר'שע ווינדען. און מיעד זיינען זייערע אויגען געוואָרען, און טרוקען און פער'חלש'ט זייער הארץ. און שוואך, צובראָכענט פון היץ, איז געוואָרען זייער נשמה און זייער אָטהעם האָט זיך ווי פייעריגע פעדים געצויגען. איינזאם איז דער קלאַנג פון זייערע טריט אָבגעשטאָרבען און זייער שאָטען — פאַלענדיג פערברענט געוואָרען.

און אויסגעטריקענט איז די קוועלע פון זייער זעעלע געוואָרען און אנטשוויגען. און זייער נשמה האָט זיך אין א פינסטערען ווינקעל פערקליבען. און אויסגעגאנגען איז יעדער פערלאַנג, אָהנמאַכטיג איז יעדער האנד פערבליבען און שוואך, פון זיך אליין, האָבען זיך די אויגען געשלאָסען. און געגאנגען זיינען זיי נישט וויסענדיג, נישט פיהלענדיג, אז זיי געהען.

נור אז אלץ אין זייער נשמה איז שווארץ־פינסטער געוואָרען און שטום. און אנטשוויגען אלץ ארום זיי — איז פּלוצלונג א קלאַנג פון זיבערע מעסיגע טריט, ווי די טריט פון אָנקומענדען גלויבען, ווי דאָס קלאַפּען פון א רוהיג זיכער הארץ, ארויסגעשוואומען. און נישט געוואוסט האָט קיינער פון וואנען די טריט קומען און וועמעס טריט זיי זיינען. דען געהערט האָבען זיי עס פון זייער הארצען און ארויס איז עס פון הער טיעפקייט פון זייער נשמה. נור געפיהלט האָבען זיי, אז אייגער א וואונדערבארער געפינט זיך צווישען זיי, אין וועלכענס הארץ אלע הערצער גיסען זיך צוזאמען. און געצויגען האָבען זיי זיך נאָך די טריט פון וואונדערבארען ווי פריהער מיט פערמאכטע אויגען, און זייער נשמה האָט ציטערדיג די שפּורען פון זיינע טריט געזוכט און נאָכגעפאָלגט.

און עס איז געווען, אַז אימיצער פלעגט צונויפנעהמען אלע זיינע בחות, און אַ קוק טאָן דורך דאָס קליין שפּעלטעל פון די אַראָבגעלאָזטע ברעמען — פלעגט זיין אויג זיך אָבשטעלען אויף צוויי בחורים, ביי־דע פון שולטער אָן און ווייטער העכער פון אלע בחורים, ביידע גע־היימניספאָלע מיט גרויסע ווייט געעפענטע אויגען. נור איינער אַ צאַרטער מיט אויגען קלאָרע אויפגעהויבען צום הימעל, און געדאכט האָט זיך, אַזוי ווי ער וואָלט דאָרט זיין שטערען געזוכט, און דער צווייטער — אַ פורכטבארער מאַן מיט צאָרענדיגע דורכדרינגענדע בליקען צוגעשמיעדט צו דער ערד, גלייך ער וואָלט זוכען אויף איהר די גרויסע אבדה פון זיין לעבען... און נישט וויסען פלעגט יענער, ווער פון זייביידען איז דער וואונדערבארער, וועלכער פיהרט אָן זייע־רע טריט: צי דער צארטער בחור מיט די ווייכע טרוימענדע אויגען, אָדער דער פורכטבארער מאַן מיט די צאָרניג־טיעפע דורכדרינגענדע בליקען.

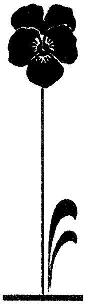

5.

אויף דער דריטער נאכט — א נאכט פון לויטער שטערען — זיינען די בחורים צוגעקומען צו א גרויסען פעד־שוואַרצען טייך און מיט פרייד אויסגעשריען: וואַ־סער! וואסער! וואסער! און זיי האָבען זיך א וואָרף געטהאָן צום וואסער, זיך אָנגעטרונקען און זיך אויסגעצויגען אויפ׳ן ברעג פון טייך אָברוהען.

און צוויי בחורים האָבען פלוצלונג אויסגעשריען גרינס! גרינס! זיי האָבען זיך ווידער א וואָרף געטאָן אויף די גרינס, זיך אָנגעגעסען און ווידער זיך צולעגט אויפ׳ן ברעג פון טייך.

און נישט געוואוסט האָבען זיי, אז זיי האָבען פון טייך פון פערניכטונג געטרונקען און געגעסען האָבען זיי טייוועלשע פערשאָל־טענע גראָזען.

נור איינער פון זיי — דער צאַרטער בחור מיט די קלאָרע אויגען האָט פון טייך נישט געטרונקען און די גראָזען ניט געגעסען. איינזאם האָט ער זיך אָנגעשפּאַרט אָן א פעלזען און אין דער הימלישער בלוי־קייט זיין בליק פערטרונקען זייענדיג פערטיעפט אין דעם איניגסטען ליעד פון זיין הארצען.

און פלוצלונג האָט זיך אויפגעשטעלט דער מאן מיט די בייז־פערחמאַרעטע ברעמען, איז צוגעגאנגען צו די בחורים און געזאָגט:

— ברידער, האָט איהר פערגעסען דאָס ליעד פון שנאה און פער־ניכטונג?

און געשוויגען האָבען די בחורים און גאָר נישט געענטפערט, דען געשעהמט האָבען זיי זיך מודה זיין, אז זיי האָבען דאָס ליעד קיינ־מאָל נישט געקאָנט. נור איין איינגעל מיט גאָלדענע לאָקען האָט זיך בעריהמען געוואָלט און זיך ארויסגעבאַפּט:

— קאָן דען דער לייב פערגעסען ברילען, אָדער...

א ברענענדער פייל פון דעם וואונדערבארענ'ס אויגען האט דעם ליגען נאך אויף דעם אינגעל'ס ליפען געטוידט, און געצארענט האט דער וואונדערבארער און געזאגט:

— דער ליים איז פערוואנדעלט אין א הונגר פון דעם מדבר גע־ווארען...

דאס אינגעל איז רויט געווארען, אראבגעלאזט זיינע אויגען צו דער ערד און מיט זיינע פינגער א דין שטיינדעל אויף זאמד געמאלען. און די נאכט האט איהם מיט איהר שלייער איינגעהילעט און קיינער האט איהם אין זיין שאנדע נישט געזעהן.

און דער וואונדערבארער מאן איז געזעסען אויפ'ן ברעג פון טייך און זיינע גליהענדע אויגען זיינען אין די שווארצע אבגרונדען פער־זונקען געווארען און דארט פערלארען געגאנגען. און געשוויעגען הא־בען די בחורים און פערהאלטען זייער אטהעם, דען א געטליכע פורכט איז אויף זיי געפאלען און מיט א פערבארגענעם שרעק האט זייער הארץ געקלאפט. און אנגעשטריינגט האבען זיי זיך צוגעהערט צו דער שטילקייט, אזוי ווי דער דארשטענדער לעגט צו זיין אויער צו א פעלזען אין דעם מדבר דיינקענדיג דאס רוישען פון א פערבארגענער קוועלע אין טיעפקייט דערהערען.

און אין א רגע שפעטער האט זיך א שטיל געזאנג געלאזט הע־רען פון דער זייט פון דעם וואונדערבארען מאן. שטיל, פאר זיך, האט דער מאן געזונגען אויף א נידעריג־נידעריג קול. א פינסטערע, א וואונ־דערבארע און א רוהיגע איז דאס ליעד געפאלען און פערגליווערט די הערצער מיט זיין אייזיגע שטילקייט. און מען האט נישט געקאנט וויסען, צי דאס ליעד איז אזוי ווי א שווארצע גיפטיגע שלאנג ארויס־געקראכען פון א ווינקעל פון זיין נשמה און צום וואסער זיך געצויגען, אדער זיינע אויגען האבען עס ארויסגעשעפט פון אבגרונד פון טייך און עס האט זיך געצויגען אין זיין נשמה....

און אזוי האט דער מאן געזונגען:

עס הרעמעלט דער תהום פון פערניכטונג א טיעפער און שווארצער
און רעדט וועגען טוידט...
און ס'זינקען אין איהם פונקט ווי שטיינער דער וועלט'ס גרויסע
לײדען
און יאוש געשרייען.
און וואו איז די גאולה? — פערקויפט האט זי זיך צוג'ם הימעל,
פערלאזען די ערד...
און טאנצט מיט א פויק אין איהר האנד פאר די גאלדענע שטערען
אויף שפיציגע פעלזען.

שווייגענדיג, זייערע בליקען אין טייך פערטרינקענדיג, זיינען די בחורים געזעסען. דער פינסטערער תהום האט מיט שרעק זייער זעעלע אנגעפילט און גאלדענע שטערענדלעך האבען פון דער שווארצער טיעפקייט מיט זיי זיך גערייצט.

און דאס פערשעהמט אינגעל האט קינדיש שפיעלענדיג א שטיינדעל פון ברעג טייך אויפגעהויבען און עס אין וואסער א ווארף געטהאן. און א ציטער געטהאן האט דאס הארץ פון טייך און צורונצעלט איז דער שווארצער שפיעגעל פון טייך געווארען און צוקנייטשט. די גאלדענע שטערענדלעך האבען זיך צונויפגעפלאכטען ווי קליינע פייעריגע שלייגלעך און האסטיג, אין ציטערניש אויף אלע זייטען זיך פארנאנדערגעלאפען... און אויפגעשוידערט האבען אלע בחורים און געשראקען זיך אליין נישט וויסענדיג פאר וואס. און א שווארצעס פייער האט זיך אנגעצונדען אין די אויגען פון דעם וואונדערבארען מאן, דאס פייער פון שטן. דער קול זיינס האט זיך געביטען און שטארק געווארען און ציטערדיג־צארענדיג געקלונגען:

פון תהום פון פערניכטונג ברינגט אויף מיר דאס ליעד פון'ם חורבן
שווארץ ווי אייער קויהל פערברענט הארץ.
און טראגט אט דאס ליעד צווישען גאטעס פערשאלטענע פעלקער
און שיט אוף זייערע קעפ זיינע קויהלען.
פערזעעט דארט אויף זייערע פעטע און פרוכטבארע פעלדער
פערניכטונג און האס;
און אז ס'וועט אייער שאטען בעריהרען א בליהענדע ליליע —
פערטריקענען זאל זי און שטארבען;
און אז פאלען וועט אייערס א בליק אויף א מארמאר־סטאטוע —
זאל ברעכען עס באלד ווי א שארבען.
און נעהמט מיט זיך מיט א געלעכטער, א גרויזאם געלעכטער,
מיט וועלכען דארט טוידטען זאלט איהר — — —

און דער בחור מיט די קלארע אויגען, וועלכער איז די גאנצע צייט געשטאנען אנגעשפארט אן פעלזען זוכענדיג זיין שטערען אין הימעל, איז לאנגזאם צוגעגאנגען צו די בחורים, מיט אויגען אויפגעעפענטע צום הימעל און מיט גרויס רחמנות זיי געפרעגט:

— ברידער, און דאס ליעד פון נחמה און צוקונפט ווייסט איהר?...

אבער די בחורים האבען זיין פראגע נישט געהערט, זיך פון ארט נישט געריהרט און זייערע אויגען פון פינסטערען טייך נישט אבגעריסען, דען דאס ליעד פון וואונדערבארען האט זייערע נשמות פערשלונגען. שווייגענדיג, שטומע זיינען זיי אויפ'ן ברעג פון טייך

געזעסען און אויסגעזעהען האבען זיי ווי שווארצע מצבות אויף זייע־רע אייגענע קברים.

נור דאס פערשעהמט אינגעל מיט די גאלדענע לאקען וואס איז די גאנצע צייט געזעסען און מיט שטיינדלעך זיך געשפּיעלט האט זיך דאס מאל אויף ארויסגעכאפּט צו ענטפערען און געזאגט:

— קען דען די אינדין פון די פעלזען איהר בענקשאפט פערגעסען, אדער...

אבער דאס אינגעל האט נישט געענדיגט. זיין הארץ האט איהם נישט דערלאזט ליגען זאגען, דען עס האבען זיך אויף איהם אבגע־שטעלט די צוויי קלארע אויגען. מיט׳ן פינגער אין מויל, מיט א שעה־מעוודיג שמייכעל אויף די צארטע בעקלעך, א שמייכעל פון אן אונ־שולדיג קינד, איז ער געזעסען. און דער בחור מיט די קלארע אויגען האט צו איהם צוגעשמייכעלט פון וויטען מיט א גוטען שמייכעל, אבער מיט א טרויעריג געמיטה האט ער זיך ווידער געשטעלט אויף זיין ארט מיט אויגען געווענדעט צום הימעל ווי פריהער.

און דאס ליעד פון דעם וואונדערבארען מאן אויפ׳ן ברעג פון טייך איז אלץ געווארען שטארקער און רוישענדער און איז איבערגע־גאנגען אין א שטורם־געשריי. און די חוואליעס פון דאס ליעד האבען אלע בחורים מיט זיך מיטגעשלעפּט און געברילט האבען זיי ווי לייבען. און וואס מעהר זיי האבען געזונגען זיינען אלץ די חוואליעס פון שנאה וואס איז נאך ביטערער פאר׳ן טוידט אין זייער הארץ געוואקסען, אין זיי טיעף געדרוישט און זיי פערשכורט, אויסגעקרימט זייערע גע־זיכטער און א שווארצען גיהנמשען פייער אין זייערע אויגען אנגע־צונדען. און דער שווארצער טייך האט זיך א וויעג געטהאן פון איין ברעג צו דעם אנדערען, אזוי וויא א קינד אין וויעגעל. און וואס מעהר דאס וואסער האט זיך בעוועגט, זיינען אלץ געווארען מעהר די פייער־שלאנגען פון די גאלדענע שטערענדלעך אין זיין טיעפקייט:

אט דאס איז דאס ליעד פון׳ם צארען... די גלוטהענדע גיהנמשע פלאמען
אין פורכטבארער נאכט.
זיי האבען בעשאפען דאס ליעד פון די בלוט פון אונשולדיגע קינדער און זקנים
פון הייליגע קערפּער — פערשוועכטע....

פלוצלונג איז דאס אינגעל מיט די גאלדענע לאקען אויפגעשפּרונ־גען פון זיין ארט, זיין האנד אויפגעהויבען צום שפּיץ פון א הויכען ריעזיגען פעלזען אויף דעם צווייטען זייט פון טייך, שרייענדיג: „זעהט,

זעהט!" און די בחורים האָבען זייערע אויגען אויפגעהויבען און זייער הארץ איז אין זיי אָבגעשטאָרבען: אויף יענעם זייט טייך, אויף די שפּיצען בערג שוועבט און ציהט זיך א לאַנגע שורה פון קלאָר־ווייסע מיידלעך, די הענד אויסגעשפּרייט צום הימעל, בעגאָסען מיט לבנה־שיין, מיט פערמאַכטע אויגען אזוי ווי נאַכט־וואַנדלערינס... זייערע קעפּ זיינען מיט דערנער קרענץ בעקרוינט און אויף זייערע געזיכטער זיינען משיח'ס־ליידען פערגליווערט געוואָרען. אונטער דעם צודעק פון די געדיכט־אָראָבגעלאָזטע ברעמען דרעמעלט דאָס אייביגע גלויבען און אויף זייערע ליפּען ליגט א שטראַהלענדער שמייכעל אנטשלאָפען.

און די בחורים האָבען זיי דערקאַנט און זייער הארץ איז אָבגעשטאָרבען. זיי האָבען געזעהן ווי די מיידלעך קומען צו אלץ נעהנטער און נעהנטער מיט פערמאַכטע אויגען צום קאַנט פון פעלזען, וועלכער הייננט אריבער אזוי ווי א גלייכע וואַנד איבער דעם טייך. אָט־אָט — און איין טריט נור וועט זיי אָבטהיילען פון דעם אָפּענעם אָבגרונד... און זיי זיינען אלע אויפגעשפּרונגען פון זייערע ערטער, געשריען צו זיי אויף א הויך־קול און מיט די הענד געמאַכט צו זיי. נור די מיידלעך, נישט זעהענדיג און נישט הערענדיג, זיינען ווייטער נעגאַנגען מיט לייכטע, פלינקע טריט, מיט געשלאָסענע אויגען אין איין שורה.. און אָט איז שוין דער לעצטער טריט... א לאַנגע פּערל־שנור פון פלוצלונג־געעפענטע אויגען האָט א גלאַנץ געטאָן א רגע אזוי ווי א שטערען — און באַלד פערלאָשען געוואָרען, אראָבפליהענדיג אזוי ווי א מחנה ווייסע בושלען אין דער שוואַרצקייט פון וואַסער.

און די בחורים האָבען זיך א ריס געטאָן מיט א שרעקליך געשריי און זיך אריינגעוואָרפען אין וואַסער. זייערע לאָקען האָבען זיך אויפגעשטעלט ווי לייבען־גריוועס און מיט די הענד האָבען זיי געשפּאָלטען דעם טיפען וואַסער שווימענדיג אלץ נעהנטער צו דעם פעלזען... אָט זיינען זיי שוין אין מיטען טייך... און געצאָרענט האָט דער טייך און געשטורעמט און געוואָרפען און צושפּיעלט האָבען זיך די וואַסערן. א גרויסע און שוואַרצע חוואַליע האָט זיך אויפגעהויבען ווי א ריעזיגער באַרג פון דער טיעפקייט און די בעל־העזות צוריק געשליידערט. אָבער זיי, אונדערשראָקענע, זיינען ווידער געשוואומען און אויפ'ן רוקען פון דער חוואַליע ארויפגעכאַפּט זיך. אויף א רגע איז די חוואַליע אנטשוויגען געוואָרען און זיך בערוהיגט, געבליבען שטעהן אזוי ווי א וואַנד פערגליווערט, אָבער טיעף אין זיך האָט זי א גיהנמשע מחשבה פערבאָרגען געהאַלטען. און די בחורים שווימען אלץ ווייטער און

ווייטער און קומען אלץ נעהנטער און געהנטער... אט זיינען זיי שוין אויפ׳ן שפיץ פון דער חוואליע... אט הערען זיי שוין דאס געשריי פון די מיידלעך פון צווייטען זייט חוואליע... און פלוצלונג האט דער בארג זיך צושפאלטען און זיך אזוי ווי א גיהנם געעפענט. און די בחורים האבען זיך אראבגעגליטשט אין דער אפענער העלע און דארט האבען זיי זיך מיט זייערע קעפ אנגעשלאגען אן די קעפ פון די מיידלעך, וועלכע זיינען זיי אנטקעגען געשוואומען...

און א שווערע שטילקייט, א שטילקייט פון אן אנגעזעטיגטען גיהנם, האט זיך פלוצלונג אויפ׳ן טייך אויסגעלעגט. פערשלונגען האט דער שטראם די יענע, וועלכע האבען זיין רוה געוואגט שטערען און אוף דעם שווארצען שפיגעל פון דאס וואסער איז עפעס א גרויסע, שווערע און שווארצע זאך דורכגעשוואומען און שטיל נאך די ארויסגעשוואומענע טוידטע קערפערס זיך געטראגען. איז דאס א שווארצע שיף אדער א טוידטען־ארון געוועזען?

און דער צארטער בחור מיט די קלארע אויגען, וואס איז איבערגעבליבען איינער אליין פון אלע בחורים אנגעשפארט אן פעלזען האט זיך פלוצלונג א ווארף געטהאן צו דער ערד און בעהאלטענדיג א לאנגע צייט זיין געזיכט אין די הענד האט ער געוויינט, געוויינט, געוויינט....

6.

און אַז דער בחור האָט זיך אויפגעשטעלט פון דער ערד און האָט אויפגעהויבען זיינע אויגען צום הימעל ווי זיין שטייגער — האָט ער דערזעהן אויפ׳ן שפּיץ פעלזען אַנטקעגען איהם, אַזוי ווי אַ מלאך פון צניעות און ליכטיגקייט, אַ מיידעל מיט אַ מאַרמאָר קלאָרען קערפּער, מיט טרויעריגע אויגען געווענדעט צו איהם און איבער איהר קאָפּ האָט דער מאָרגען־שטערען געלויכטען.

און האסטיג געקלאַפּט האָט דעם בחור׳ס הארץ און צום ערשטען מאָל אין זיין לעבען האָט ער זיינע צניעה׳דיגע אויגען צו דער ערד אַראָבגעלאָזט און פערזונקען האָט ער זיין בליק אין טיף און אויף דער מיידעל׳ס בילד, וועלכע האָט זיך דאָרט אָבגעשפּיגעלט צוזאַמען מיט׳ן מאָרגען־שטערען, זיך אָבגעשטעלט.

דאָס איז דאָס ערשטע מאָל געווען וואָס דער בחור האָט אין יענער נאַכט אין טיעפען תהום אַריינגעקוקט.

פּלוצלונג האָט ער פאַר דעם בילד אין וואַסער אויף די קניע זיך געשטעלט, די אויגען מיט ליעבע־שמערצען צו דעם אָבגרונד צוגעשמיעדט און זיינע ליפּען האָבען שטיל מיט אַ ליידענשאַפטליך־בייגקען געמורמעלט:

שוועסטער, דו ביזט עס? ...

און דער בחור איז אַנטשוויגען געוואָרען און נישט געקאָנט מעהר רעדען, דען עס האָט איהם אַ רוישענדער שטראָם פון געפיהלען פערטומעלט, און זיין נשמה האָט זיך אין שטראָם פערלאָרען...

אַ רגע שפּעטער האָט ער אויפגעוואַכט, ברייט צועפענט זיינע אויגען, און טיעף טרוימעריש זיינען זיינע אויגען געווען. און אַ פערמאַטערטע נשמה פערוואונדעט פון ליעבע און טריפענדיג בלוט האָט אין זיי זיך געצאַפּעלט. און ער האָט ווידער פערמאַכט זיינע אויגען אין גרויסען טרייען ווייטאָג פון זיין הארצען און אַ וואונדערבאַר שעפּטשען, דער אויסדרוק פון אַ טיעפען פערבאָרגענעם צער, אַזוי ווי

דאָס שעפּטשען פון א שטראָמענדען לויטערען קוואַל אבענד־צייט צווישען גראָזען האָט זיך אין א תּפלה ארויסגעריסען און געשטראָמט פון זיינע ליפּען:

„ביזטו עס מיין נשמה, דאָס ליכט פון מיין לעבען און דער גוטער מלאך פון מיין הארצען פון מיין קינדהייט ביז יעצט? האָסטו עס אויף דעם ווייסטען אינזעל אונטער די פליגעל פון אָנקומענדען מאָרגען און זיין שטערען ענטפּלעקט זיך צו מיר?... און איך — מיט טויזענדער שטימען האָט מיין זעלע גאָר די טעג פון מיין לעבען צו דיר גערופען און דורך צעהנדליגע טויזענדער פערבאָרגענע קרומע שטעגען צו דיר זיך געריסען. נאָך אין פריהיגען מאָרגען פון מיין קינדהייט האָט מיין אויג דיין שעהנקייט געזעהן און לײדענשאַפטליך, אין איינזאמקייט פון פינסטערע נעכט און ראָזע פריהמאָרגענס נאָך דיין פערבאָרגענעם ליכט געלעכצט. אין די בערג פון שומרון, אונטער די וויינשטאָקען פון די גערטנער האָט מיך מיין מוטער געבאָרען. מיין וויעג איז פון גרינע לולבים געפלאָכטען געווען און דאָס פויגעל־געזאנג איז מיין וויעג־ליעד געווען. הויכע, בליהענדע, פרוכטבארע פעלדער תּבואה האָבען מיין קינדהייט געבענשט; געדיכטע, פרישע וועלדער פון לינדען־בוימער און שאָטענדיגע צווייגען פון בוקסען־בוימער האָבען מיר זייערע סודות פערטרויעט. און איך האָב ליעב בעקומען דעם גאָט פון דער ערד, דעם גאָט פון די בערג און טהאָלען און מורא פאַר דעם גאָט פון הימעל געהאַט. יעדען פריה־מאָרגען, מיט זון־אויפגאנג, ווי נור עס פלעגט אין דער שטילקייט פון דער וועלט דער ערשטער האָרן פון די הירטען זיך לאָזען הערען אויף די שפּיצען פון די בערג און א פערבאָרגענע, הייליגע זיסע מורא פלעגט מיר אומנעהמען, פלעג איך באַלד פון מיין איינזאמערביידעל זיך ארויסכאַפּען. איך פלעג אויף א גרינעם בערגעל אַרויפשטייגען, מיינע פיס פלעגען זיך אין מאָרגען־טהוי טובלען און מיינע אויגען פלעג איך אין טיעפען בלויען הימעל פערטרינקען. און געזעהען האָב איך דיין גרויסקייט אין דעם מאָרגען־שטערען און אין זיין בעשיידענעם גלאַנץ — דיין הייליגקייט געפיהלט. און אַראָבגעשיינט האָסטו צו מיר פון הימעל מיט שטילער ליעבע און מיט דאָס אויפציטערען פון דיינע ברעמען מיין הארץ אויפגעשטורעמט. און ליעב בעקומען האָב איך דעם גאָט פון׳ם הימעל צוליעב דיר....״

און דער בחור האָט ווייטער גערעדט מיט א שטורמדיג געמיטה:

„דערנאָך בין איך אַן איינזאַמער יתום געבליבען... מיין פאָטער איז מיט א שרעקליכען טוידט אין מלחמה, פערשאָלטען פון גאָט, געפאַלען, און מיין מוטער האָט אין א פרעמד־לאַנד איהר הארץ פאַר

א הויפען געראשטען פערשוועכט. און איך בין פערבליבען עלענד. און געבלאָנדזעט האָב איך גאַנצע טעג אָן איינזאַמער צווישען די בערג און ביי נאַכט פלעג איך זיך צו א פעלז ווי צו א מוטער צודריקען. היענעס האָבען ארום מיר זיך געדרעהט אין דער פינסטער און דער ווילדער נאכט־פויגעל האָט מיך מיט זיין קלאָגען געשראָקען. און איך בין געווען אזוי צאַרט, איינזאַם און טרוימענד, כ'האָב קיין זאך נישט פערמאָגט אויסער א נשמה א ציטערדיגע ווי א פויגעל און אויגען וועלכע האָבען מיט פערוואונדערונג אויף אַלעם געקוקט. און פלוצלונג האָסטו זיך צו מיר, דו ליכטיגע און טרויעריגע, בעוויעזען פון צווישען דעם נאכט־נעבעל און אויף מיין איינזאַמען באַרג ביי דעם שטיין פון מיין צוקאָפּענס זיך געשטעלט. און אויפוועקען פלעגסטו מיך יעדען פריה־מאָרגען מיט א גנאַדע־שטראַהל און מיט מוטערליכע רחמנות האָט דיין גאָלדען אויג מיך געגלעט... און אָנגעפילט האָסטו מיין הארץ מיט פערבאָרגענעם טרויער, פערשוויגענע ליידען און ליעבע יסורים... און פריה, גאַנץ פריה פלעגען מיינע אויגען זיך עפענען דיר צו עמפּפאַנגען און אויף דיר ווי א ציטעריג קינד אויף זיין מוטער וואַרטען... און איין טאָג האָט מיך ליגענדיג אין פריה־מאָרגען צווישען די בערג אן אלטער מאַן פון יהודה געפונען. און דער מאַן איז איינגעהילט אין א לאַנגען מאַנטעל געווען, בעוואַקסען מיט לאנגע צופלאָכטענע האָר, א פינסטערער און אַ שווייגענדיגער. דאָס איז געוועזען א היילינגען געטליכער נזיר, ווייס ווי די זילבערנע וואָלקענדלעך אין הימעל אָדער ווי דאָס אויסזעהן פון'ם אייז אנטקעגען פריה־מאָרגען. און דער גרייז האָט אויף מיר רחמנות געהאַט, האָט מיך אין זיין פערבאָרגענעם געצעלט צוגענומען און אין דעם שאָטען פון זיין ווייסען און ציטערדיגען באָרד מיך בעהאלטען. און געלערענט האָט ער מיך זיינע וועגען, זיין גאָט מיר געלערענט דיענען, מיין זעעלע פון יעדען פערגניגען אָבגעשיידט און צום הימעל מיינע אויגען געווענדעט. און איינציגווייז, איינציגווייז האָט ער אלע בלומען פון מיין יוגענד אָבגעפליקט, אלע מיינע פערלאַנגען צום הימעל הייליג געמאַכט, און אַוועק זיינען מיינע טעג אין תעניתים אזוי ווי זיינע, און מיינע נעכט אין תפלות אזוי ווי זיינע פערביי. און מורא געהאַט האָב איך פאַר דעם זקן אזוי ווי דאָס בליהמעל האָט מורא פאַר קעלט. מיין געזיכט איז אָבגעצערט געווען און מיין שטערען איז בלאַסער געוואָרען פון טאָג צו טאָג — נור מיינע האָר זיינען אויסגעוואַקסען און אין לאָקען זיך געקרויזט און אין הארץ האָט א פרישער וואַלד פון חלומות געבליהט. און איך, א שוואַך קינד, האָב זיך אין דעם דאָזיגען וואַלד פערלאָרען און געגליכען בין איך צו א פערבלאָנדזעט הירש צווישען די צעדער ביימער פון לבנון געווען....

צייטענווייז פלעגט דער וואלד אין מיין הארצען אין א פראכטפאלען גארטען, איינגעטונקט אין בליהענדע בלומען און בעגאסען מיט זון־שיין, זיך פערוואנדלען, און דו, געוועבט פון ליכט און פון זון־שיין, א פרוי און א גאט אין איינעם ,געהסט דארט אום צווישען די דופטענדע בייטען מיט א געטליכען שמייכעל אויף די ליפען, און איך — א פערליעבטע טויב — ציטער און פלאטער אויף דיין ווייסען שולטער... און אין יענע טעג בין איך נאך געווען ריין, שעהמעוודיג און בעשיידען. מיין זעעלע איז קלאר געווען און לויטער ווי א טראפען טהוי אויף א ליליע און מיין הארץ — ווי א טראפען שלוח'ס־וואסער אין א קריסטאלען בעכער. שטויב פון א פרוי האט זיך נאך צו מיין מאנטעל נישט צוגעקלעפט און איך האב איהר ריח נישט געוואוסט. נור טויזענדהער לעבענס־קוועלען האבען אין מיין הארצען געשטראמט און מיין זעעלע האט א ים ליעבע, א ים ליעבע געבעטען. און דיין בילד האט אונגעריכט פון מיינע חלומות פאר מיר אויפגעבליהט און בעוויזען האסטו זיך צו מיר אלס פרוי און גאט צוזאמען און נישט געוואוסט האב איך, ווען און ווי אזוי איז עס דארט אויסגעוואקסען. און א מאל פלעגט מיר זיך דאכטען, אז גאט האט פון אייביג אן דיין בילד אין מיין הארצען איינגעפלאנצט און לאנג־לאנג צוריק אויף איינעם פון די שטערען, אדער אין א לאנג שוין פערגעסענעם טרוים בין איך פארביי דיר פארבייגעגאנגען אן דו האסט מיך ביי מיין נאמען גערופען. און דיין אנדענקונג האט שטענדיג געברענט פאר מיר מיט א ווייסען פייער און געפיהלט האב איך דיין זיסען ריח פון די רעטענישען פון מיין ווייטער קינדהייט און פון איהרע אונפערשטענדיגע טרוימען האב איך דיין בת־קול געהערט. ביי־טאג, געהענדיג מיט אויגען אויפגעהויבענע צום הימעל האב איך ווי א בלינדער דיין שאטען געטאפט און אין שלאפלאזע נעכט האב איך דיר אויף מיין געלעגער געזוכט. און א מאל, אז דער זקן פלעגט אין מיטען נאכט אויפשטעהען, און ביים אפענעם פענסטער צו מזרח־זייט זיך שטעלען, זיינע אויגען צום הימעל געווענדעט, זיינע ליפען זינגענדיג צוזאמען מיט די שטערען א הייליגע תפלה צום גאט פון זיין לעבען — פלעג איך אנטקעגען איהם אין דער פינסטער אויף מיין געלעגער ליגען ברענענדיג אין א טיעף אין טייך זיך אראבגעלאזט. פלוצלונג האט דער וואסער־קלאנג ווי א קריסטאלען שטראם דורך מיר דורכגעגאנגען און ווי א הארפען־ליעבע־פייער פון קאפ ביז די פיס און זיך ווארפענדיג אין שווערע יסורים פון זינדיגע געפיהלען, און מיין נשמה ציטערט דאן און צאַפעלט זיך ווי א יונג מילך־שעפסיל אין די צייהן פון א הונגעריגען לייב און מיינע אויגען וויינען און די צייהן קריצען און מיינע ליפען שעפט־

שען ליידענשאפטליך ציטערענדיג א זינדיגע תפלה צום גאט פון מיין לעבען... און אריינגיסען פלעגט זיך אין מיר דער געזאנג פון דעם זקן ווי א רייגער קוואל, וועלכער פאלט אריין אין אן אויפגערעגטען שטירמישען ים... און קליין פלעג איך אין מיינע אייגענע אויגען ווע־רען און פייניגען פלעג איך זיך און צוזאגען פלעג איך נדרים אין די פינסטערניש פון מיין נשמה... און פאר'ן זקן האב איך מורא געהאט, טאמער וועט ער מיין נשמה זינדיג דערוויסען און וועט איהר מיט'ן פלאם פון זיינע אויגען פערברענען... און איך האב מעהר קיין מוטה נישט געהאט צו האלטען מיינע אויגען צם הימעל אויפגעהויבען און איינגעגראבען האב איך זיי אין דעם תהום פון מיין פינסטערער זעעלע און אזוי ווי א ווארעם אין א הערבסטטאג זיך איינגעקארטשעט... נור דו, אונשולדיגע, בעשיידענע, ערבארעמדיגע, האסט אויף מיר רחמנות געקראגען און מיר פון זיך ניט פערשטויסען. פון דער הויך, דורכ'ן פענסטער, האסטו שטראהלענדיג צו מיר אראבגעקוקט, ווי אין אמאלי־גע טעג צו מיר יעוואונקען און פון זינד מיך געריינינגט... און דיין ליכט האט מיין הארץ ריין געוואשען און ריינער פון שנעע איז עס געווא־רען... און אראבגעגאנגען בין איך צום טייך זיך טובל זיין און מיין נשמה אין גאנצען צו גאט הייליג מאכען. א פרישען שטראם הייליג־קייט האבען די ווינדען פון די בערג אויף מיר געבלאזען און גענאנגען בין איך ווי איינער געהט אנטקעגען א הייליגען געטליכען סוד... און א געטליכע גבורה איז אויף מיר אראב, מיין הארץ איז פריש געווארען, מיין גייסט קלאר און ליכטיג און מיין נשמה האט געזונגען — און איך האב זיך אליין נישט דערקאנט. און ברייט צועפענט האב איך מיינע אויגען צום הימעל, הויך האב איך מיין קאפ אויפגעהויבען און כאר האט ער אין מיינע אויערען געקלונגען. איך האב ארומגעקוקט זיך — און בין צוטומעלט געווארען: אנטקעגען מיר אין טייך האב איך דערזעהען א מיידעל זיך באדענדיג, איהר צארט־קלארע לייב האט צו מיר אין דער האלבער דונקעלהייט געבלאנקט — און מיך פער־שכורט. און געוואלט האב איך זיך א ווארף טהאן צו איהר אזוי ווי א לייב — נור דאס בילד פון דעם גרייז דעם נזיר איז פאר מיר ארויס־געשוואומען — און מיין ליידענשאפט האב איך מיט דעם ברילען פון א לייב טיעף אין זיך דערווארגען, און בעהאלטען האב איך זיך אין א פעלזען־שפאלט און פון דארט אויף דעם קלארען קערפער גע־קוקט. מיט מיינע אויגען האב איך איהר צארט־קלארע לייב געשלונ־גען, אין מיין נשמה האט זיך דאס ציטערען פון איהר יונגער אונשול־דיג מיידעלשער ברוסט געצאפעלט. און מיט די צייהן האב איך גע־קריצט, מיין פויסט אנטקעגען הימעל אויפגעהויבען, נישט וויסענדיג

אַנטקעגען וועמען, צי אַנטקעגען גאָט, וועלכער שטעלט מיך אין אַזאַ נסיון, אָדער אַנטקעגען שטן, וועלכער רייצט זיך מיט מיר און פֿירניגט מיך, און אַראָבגעלאָזט האָט זיך מיט צאָרען מיין פֿויסט ווי אַ האַמער אויפֿ'ן פֿעלז און צוברעקעלט איז דער פֿעלז געוואָרען און מיינע פֿיס האָבען די שטיינדלעך אויף שטויב געמאָלען... און אַז דאָס שברות איז פֿון מיר אַראָב האָט מיך אַן אימה'דיגע פֿינסטערניש אַרומגענומען און איך האָב פֿאַר זיך אַליין, פֿאַר'ן תוהו ובוהו און גיהנמישע־ליידען מורא געקראָגען. דען געזעהן האָב איך מיין נשמה דורך און דורך און געוועזען איז זי שוואַרץ און ווייס צוזאַמען, אַ מיש־מאַש פֿון ליכט און שאָטען, און טיעף אין מיין האַרץ האָב איך אַריינגעקוקט — און געוועזען איז עס אַ שלאַנגען־נאָרע און אַן אָדלער־נעסט צוזאַמען. צי אפֿשר דערפֿאַר האָט מיין נשמה שטענדיג נאָכ'ן פֿריה־מאָרגען געדערשט און דאָך נאָך דעם פֿינסטערען אָבענד געבייגקט?.... אַ דערשלאָגענער בין איך אויפֿ'ן ברעג פֿון טייך געזעסען, די אויגען צום וואַסער צוגעשמיעדט און מיין קאָפּ אונטער אַ שווערע לאַסט פֿון שוואַרצע זינדיגע מחשבות אַרונטערגעבויגען — און געדאַכט האָט מיר, אַזוי ווי איך וואָלט אויפֿ'ן שייד־וועג פֿון פֿלוך און פֿון בענשונג געזעסען. פֿלוצלונג האָב איך מיינע האָר אין וואַסער דערזעהן ווילד און לאַנג אָבגעוואַקסען, פֿערהיינגען מיין געזיכט ווי אַ שווערער פֿאָרהאַנג פֿון שוואַרצע שלאַנגען געפֿלאָכטען וואָס ווילען מיין נשמה אין זייער נעץ פֿאַנגען — און איך בין אויפֿגעשפּרונגען פֿון מיין אָרט און מיינע לאָקען אויך צום הימעל הייליג געמאַכט — און מיין גורל איז געוואָרפֿען געוואָרען. מיט האַרץ קלאַפּעניש האָב איך מיין סוד דעם זקן ענטפּלעקט און ער האָט מיט אַ בליק פֿון זיינע אויגען מיך געבענשט און בעגינען, מיט זון־אויפֿגאַנג, מיך קיין ירושלים געהן געלאָזט. און אַריינגעקומען בין איך אין די טויערען פֿון מקדש מיט אַ קרבן און מתנות. און געזעהען האָב איך דעם געטליכען היכל, די פֿון גיהנמישען אָבגרונד אָבגעריסען און אין הימלישע שיינונג פֿערטרונפּראַכט אין דעם רוהם פֿון די כהנים און גאָטעס־דיענער, דאָס רייכטהום און די שעהנקייט האָב איך געזעהן — אָן איך האָב זיך אין גאַנצען פֿערלאָרען, און אָבגעשניטען האָב איך מיינע לאָקען איבער דאָס בלוט פֿון מיין קרבן און אויפֿ'ן מזבח פֿאַר'ן פֿייעריגען ליב זיי אַרויפֿגעוואָרפֿען — און אין איין מינוט זיינען זיי מיט'ן פֿלאַם פֿון מיין קרבן צום הימעל אויפֿגעגאַנגען און דאָס ציערונג פֿון מיין יוגענד איז אין אַש ,אַלס ריח ניחוח צו גאָט, פֿערוואַנדעלט געוואָרען... אַ שוואַרצע חוואַליע רויך ווי דער רויך פֿון מזבח האָט זיך פֿלוצלונג פֿון מיין נשמה אַרויסגעריסען און דעם שיין פֿון מיינע אויגען פֿערשטעלט, און

געוואָלט האָב איך פאַר וועהטאָג אַ בריל טהאָן ווי אַ לייב — נור אין דער מינוט האָט דער כאָר לויים אויף מיר אַ גאַס געטאָן אַ ים געזאַנג און מיין נשמה פערטראָגען. די קלאַנגען פון די טראָמפּייטען און הארפען האָבען מיין יוגענד געשריי פערטויבט און אין דאָס רוישען פון די פויקען און טאַצען איז מיין הארץ פערלאָרען געגאַנגען. און אָהנמאַכטיג בין איך צו די פיס פון'ם גרייז גרויען אין ווייסען אָנגעקליידטען כהן געפאַלען, מיין קאָפּ אין די פאָלעס פון זיין ווייסען מאַנטעל איינגעגראָבען און לאַנג־לאַנג האָב איך געוויינט, זיך מתודה געווען און געוויינט.... — — —

„... און ארויסגעהענדיג פון בית־המקדש — האָב איך אַ קליינעם לאָק אַן אַנטרונענעם פון פייער ליגענדיג אין אַ ווינקעל פון מזבח דערזעהן. און צוגענומען האָב איך דעם לאָק, וועלכער האָט צו גאָט געהערט, אין שוים עס בעהאַלטען און מיט זיך עס אוועקגעטראָגען און לאַנג האָב איך עס אויף מיין הארצען געטראָגען, און ווי אַ קמיע עס אויף מיין האַלז אָנגעהאַנגען. און אַז מיינע לאָקען האָבען ווידער אָנגעהויבען אָבוואַקסען — האָב איך עס פון מיין האַלז אַראָבגענומען, אַ קוס געטהאָן און מיט'ן ווינד עס אוועקגעלאָזען — און מיין גנבה צו גאָט אומגעקערט....

„און יעצט זעה נור, ווי דער הימעל האָט זיך פון מיר אויסגעלאַכט און ווי גרויזאַם־בייז ער האָט מיר אָבגענאַרט. מיין קינדהייט, מיין יוגענד, אַלעס, אַלעס האָט ער פון מיר צוגענומען און מיט קיין זאַך מיר דערפאַר נישט בעלוינט. אונטערטהעניג אַזוי ווי אַ קנעכט האָב איך אַלע מאָל מיינע אויגען צום הימעל געהאַלטען אויפגעהויבען און שטיל, ווי אַ הונד, זיך נישט בעקלאָגענדיג האָב איך אויף מיין גורל געוואַרט. נור שטאָלץ האָט דער הימעל איבער מיר געשוויגען און מיט פאַלשקייט מיין יוגענד אָבגענומען. און אָט בין איך ווידער אליין אין דעם מדבר געבליבען, און מיין בעטריבטער פריהלינג האָט שוין אָנגעפאַנגען אַ בייזער, אַ צאָרענדיגער זיך אָבטאָן פון מיר אָהן איין ליעבליכען קוס, אָהן איין פריינדליך וואָרט. און איך יאָג איהם נאָך און לויף נאָך איהם, קושענדיג זיינע טריט, פאַנגענדיג איהם ביים פאָלע פון זיין קלייד צאַפּלענדיג און בעטענדיג: „פערלאָז מיך נישט!“ — און דו האָסט זיך פּלוצלונג צו מיר בעוויעזען, דו די הערשענדע קעניגין פון מיין הארצען, און אָט שטעהסטו פאַר מיר אין דיין פולען פראַכט אויף דער ערד, דאָס סצעפּטער פון גליק אין דיין האַנד און די דיאַדעמע פון הילף און רעטונג אויף דיין שטערן. און איך — קוים האָב איך דיך דערזעהן — און אַלע מיינע אונטערדריקטע געפיהלען האָבען פּלוצלונג אַזוי ווי פערמאָרעטע שלאַנגען

אַרויסגעקראָכען פון זייערע נאָרעס מיט זייערע האַלבע קערפּערס און זיי ציהען זיך און ציטערען הונגעריגע, דאָרשטיגע צו דיר, צו דיר און אַ ווילדעס פייער, אַן אויפשטאנד'ס־פייער פלאַקערט און גליהט אין זייערע אויגען... און זעה: מיין גאַנצען הימעל זילבערנע און גאָלדענע שטערען וועל איך דיר פאַר איין הויפען ליעבע, פאַר איין איינציג בעריהרונג פון דיין גאָלדענעם סצעפּטער אוועקגעבען. וואָס נאָך האָב איך פון הימעל צו ערוואַרטען נאָך דעם ווי דו האָסט איהם צוליעב מיך פערלאָזען און דיין ליכט האָט פון איהם זיך אָבגעטאָן? — דען שוואַך און ערשיטערט זיינען די זיילען פון הימעל געוואָרען און חרב געוואָרען איז גאָטעס היכל, זיין כסא־כבוד צובראָכען און די געטליכע טויערען זיינען אויף אש פערברענט געוואָרען — און איך בין אויסגעוואַקסען שטאַרק און שעהן, מיט אַן אונגעבראָכען שטאָלץ און נשמה און מיט אַ לייבען־געשריי אין מיין ברוסט און דו ביזט מיט מיר — בעפעהל, און איך וועל מיינע לאָקען אַ טרייסעל טאָן און אַזוי ווי אַ לייכט שטרויעלע וועל איך די צערשיטערטע הימלען פון מיין קאָפּ אַראָבוואַרפען — דיינס אַ וואָרט — און פערזינקען וועל איך אין דעם דאָזיגען גיהנמשען אָבגרונד מיין לעבען און אַזוי ווי איך האָב מיינע אויגען אין איהם קוקענדיג אויף דיין בילד אַראָבגעלאָזט, וועל איך זיי שוין אויף אייביג צום הימעל ניט אויפהייבען.. שוועסטער, ערבאַרעם זיך אויף מיר, נעהם מיך צו דיר — אין דיין האַנד בין איך... דריק מיך צו ווי אַ ברודער צו דיין האַרצען, אָדער — לאָז מיך דאָס פוסבייגקעל פאַר דיינע פיס זיין... ווי אַ הונד וועל איך ביי דעם זוים פון דיין קלייד ליגען און דעם קלענסטען צוק פון דיינע ברעמען היטען, דאָס מינדסטע פערלאַנג דיינס אויספיהרען, אָדער אַזוי ווי אַ לייב וועל איך אַ שפּרונג טאָן צו דיר און אין אַ פעלזען־שפּאַלט דיך פערשלעפּען...."

און דער בחור האָט זיך פּלוצלונג בעהערשט און מיט אַ בעטענדיג קול ווייטער גערעדט:

„... אָדער נייע הימלען וועל איך פאַר דיר בעשאַפען און מיט אַ נייע בלויקייט און נייע שיינען וועל איך דיר איינהילען. און איינפאַסען וועל איך דיר אַזוי ווי אַ זון אין מיין לעבענס־ספערע און אין דאָס ליעד פון מיין נשמה וועל איך דיין אַנדענקונג אַריינוועבען. פון מיינע תפלות וועל איך קרוינען פאַר דיין קאָפּ פלעכטען און מיט מיינע שנעע־ווייסע בלומען וועל איך די ערד פאַר דיינע פיס אויסבעטען. און שוועבען וועל איך אַרום דיין טהראָן אַזוי וויא אַ פייעריגער אָדלער און מיט מיינע פליעגעל וועל איך פלאַמען אויף דיר וועהען. מיט דיינס אַ וואָרט וועל איך אין אונבעגרענצטע הויכקייט זיך אויפ־

הויבען און ביז די ווייטעסטע זונען וועט מיין גליק׳ס געשריי דער־גרייכען...״

און אויפגעעפענט האבען זיך דעם בחור׳ס אויגען, אין וועלכע ליכט און פייער האבען זיך געראנגעלט... ציטערענדיג און ברענענדיג אין גאנצען האט ער זיין בליק מיט גרויסביינקשאפט צו דער מיידעל אויפגעהויבען און א קוק טהוענדיג איז ער פערשטיינערט געווארען. דאס מיידעל איז פון שפיץ פעלזען פערשוואונדען געווארען, נור איהר בילד האט זיך נאך אין טייך אבגעשפיגעלט און צוזאמען מיט דעם מארגען־שטערען האט ער צו איהם פון דער שווארצער טיעפקייט ארויפגעקוקט.

און א העליש־פייער האט דעם בחור׳ס הארץ ארומגעכאפט און געברענט און געפלאקערט. טרייסלענדיג זיינע פויסטען האט ער אין די גרויסע אונענדליכע לײדען פון זיין נשמה אויסגעשריען: „פייער, פייער, פייע־ר!״ און פון צווייטען זייט טייך פון דעם שפיץ פעלזען האט דאס בת־קול אבגעהילכט: „פייער, פייער!״ — און א ציטער געטאן האט דער טייך און מיט א פלאם זיך אנגעצונדען און איבער דעם גאנצען אינזעל האט זיך א פלאמענדיג־פייער געשריי געטראגען.

און נאכ׳ן געשריי האט זיך א גרויסע שטילקייט, א מארגען־שטילקייט צוליגט... און אהנמעכטיג איז דעם בחור׳ס קאפ אויף זיין ברוסט אראבגעזונקען און זיינע אויגען האבען צו דער שווארצער טיעפקייט פון טייך זיך צוגעשמיעדט. טרויעריג שטיל איז אין הער פינסטער ארום איהם געווען און אנטשוויגען און שטום איז אלץ אין דעם חשך פון זיין הארצען געווען. א שווארצער טרויער־פליגעל האט איבער זיין קאפ געפאכעט און פינסטער ווי דער תהום זיינען זיינע מחשבות געווען.

נור הויך אין מיטען הימעל, איבער דעם בחור׳ס קאפ, האט איין אויג, א גרויסע ליכטיגע גאלדענע אויג מיט ליעבע אויף איהם אראבגע־קוקט... געווען איז עס דאס אויג פון מארגען־שטערן.

און דער מארגען־שטערען האט אין הימעל זיך געשטעלט, און פון ווייטען הימלישע ברכות אויף דעם בחור׳ס קאפ געשעפטשעט, און געגלעט האט ער איהם און געוואונקען צו איהם — נור נישט בעמערקט האט עס דער בחור.

און פלוצלונג האט דער בחור ערוואכט. זיינע אויגען האט ער פון גיהנמשען אבגרונד אבגעריסען און אין הימלישע שיינונג פערטרונ־קען און געדאכט האט זיך אזוי ווי ער וואלט מיט זיינע אויגען דער־געהן געוואלט: הימעל אדער גיהנם ? . . .

און די הימלישע בלויקייט האט זיינע אויגען קלאר געמאכט און

זיי האָבען צוריק זייער פריהעריגען אונשולדיגען און ריינעם גלאַנץ בעקומען און עס איז נישט געווען צו דערקאָנען, אז א העלישׁ פייער האָט נישט לאַנג צוריק אין זיי טיעף געברענט.

און אַ פריהמאָרגען שטילקייט האָט זיך אין זיין הארץ צוגאָסען און אזוי ווי באַלזאַם אויף זיינע וואונדען געטריעפט און בערוהיגט און אונטערטהעניג איז זיין האַרץ געוואָרען.

און אויפהויבענדיג צוריק זיינע אויגען צום ישפיץ פעלז האָט ער דערזעהן ווי הויך איבער איהם הייגגט אַן איין איינציג קלאָר וואָלקענ־דיל און אַזוי ווי אַ האַנד וואָלט פון דעם געפליעגטען וואָלקענדיל זיך ארויסשטעקען. איז עס דאָס בילד פון דער מיידעל אָדער אַ ליכטיגער מלאך געווען ?

און זיין בליק האָט זיך צוריקגעצויגען צום מאָרגען־שטערען און זיין נשמה האָט זיך אָן זיינע שטראַהלען איינגעפלאָכטען. טרויעריג לויכטענדיג און שיינענדיג איז ער נאָך אַלץ אזוי ריין און אונשולדיג ווי אין דעם ערשטען טאָג פון וועלט־בעשאַפונג. דאָס ליכט זיינס ווערט ניט פערלאָשען און זיין פלאַם — נישט דונקעלער. און יעדען בעגינען, ווען וואונדערבאַרע מענער, גרויסע איינזאַמע יתומים אויף דער וועלט בלאָנדזען איינזאם אין די סטעפע נעבלען און טרעטען אוים מיט זייערע פים די ערשטע שטעזשקעס צו די שפיצען בערג — דאן געהט ער, דער רעטהזעלהאַפטער און איינזאמער ווי זיי, ארוים און בעגריסט זיי מיט אונשולדיגע ליכט מיט זיין שטענדיגער ברכה און ווינקט צו זיי מיט זיין גאָלדען אויג: זייט ריין, זייט ריין, זייט ריין ! און גיסט צונויף אַלע זייערע גרויסע נשמות פון אלע עקען פון דער וועלט צו איין ליכטיגען פונקט — אין מאָרגען־שטערען.

און אַ גרויסע אונגעהויערע בייגקשאַפט האָט דעם בחור אָנגע־נומען און אַ ליעבע צו גאָט שטאַרקער פון׳ם טוידט האָט ווי אַ שטראָם זיין האַרץ דורכגעשווייגקט. און געטרונקען האָט ער די הימלישע בלוי־קייט מיט זיינע אויגען און איז בערוישט געוואָרען... ער האָט זיך אויסגעגלייכט, די הענד צום הימעל אויפגעהויבען און אויסגעשריען:

— גאָט, אויף דעם פייער פון מיין האַרץ בין איך מקריב צו דיר!

און אַ גרויסע שיינונג האָט נאָך דער הייליגער שבועה אין זיינע אויגען אויפגעגלאַנצט און געזעהען האָט ער ווי דער מאָרגען־שטערען לויכט און ווינקט צו איהם מיט שמחה און בענשט איהם מיט אַ געטליכע ברכה. און איינגעטרויעט האָט ער זיך אויף זיין שטערען און אין איהם געגלויבט. און פערשטאַנען האָט ער, אַז גאָט האָט צו איהם גערופען און זיין געטליכעם פייער איהם איינגעטיילט. און

געפיהלט האָט ער, אַז עפּעס וואָס גרויסעס גליקליכעס האָט גאָט בע־שטימט פאַר איהם אויפ'ן ווייטען אינזעל — און נישט געוואוסט האָט ער וואָס....

ער האָט זיך אויפגעמונטערט, פון אָרט זיך גערירט און מיט אַ זיכער און רוהיג הארץ איז ער מיט'ן ברעג טייך אַנטקעגען זיין גורל געגאַנגען. דאָס פייער־געשריי האָט נאָך אין זיינע אויערען געקלונ־גען און זון־א ו י פ ג א נ ג האָט אין זיינע אויגען געשפּיעלט.

און דאָס בילד פון דער מיידעל אין וואַסער און דאָס קלאָרע וואָלקענדעל אין הימעל האָבען אויך פון זייער אָרט זיך גערירט און איהם פאָראויס געגאַנגען.

אָבער דער בחור האָט זיך שוין מעהר נישט געוואונדערט, דען אַ פיעל גרעסערער וואונדער איז אין זיין הארצען אַראָב — און שטיל און שווייגענדיג איז ער געגאַנגען אַנטקעגען דעם מאָרגען־שטערען.

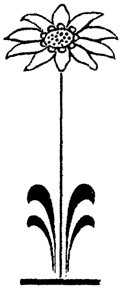

7.

און אז דער בחור איז ווייט־ווייט אבגעגאנגען — האט ער בעמערקט, אז דער ברעג פון טייך, מיט וועלכען ער האט זיך אויפגעהויבען געהט אלץ העכער און העכער ביז ער גלייבט זיך אוים מיט דעם פעלזען אויפ'ן צווייטען זייט טייך. אוןביידע פעלזען קומען זיך צונויף, דערנעהנטערען זיך און בויגען זיך אריבער דעם טייך, וועלכער איז צווישען זיי פערשלאסען. און געדאכט האט זיך, אז די צוויי ריעזען האבען א בונד צווישען זיך געשלאסען: דעם תהום אין זייער טיעפקייט פערנארען און אין דער פינסטער איהם דערשטיקען.

און רוהיג, אונערשראקען האט דער בחור אין טיעפקייט פון תהום אראבגעקוקט און זיך געפרעגט:

— קאן א מענש זיך אראבווארפענדיג אין דעם דאזיגען טיעפען תהום נאך לעבען בלייבען?

נור ער האט זיך אויף א רגע ניט אבגעשטעלט און איז ווייטער געגאנגען — אלץ העכער און העכער צום שפיץ פון פעלזען. און דאס וואלקענדיל אין הימעל און דאס בילד פון דער מיידעל אין וואסער זיינען פאראוים איהם געגאנגען.

און פלוצלונג האט דאס קלאר וואלקענדיל אין הימעל זיך אבגעשטעלט און איבער דעם שפיציגען פעלזען גערוהט. און דער בחור האט א קוק געטאן און דערזעהן א הויכען שארפען שטיין פון מארגען־נעבעל זיך אויפהויבענדיג הייננענדיג אויף דעם שולטער פון די פעלזען. אונטער איהם ווארפט זיך און רוישט דער טייך פון פערניכטונג און איבער איהם לויכט און גלאנצט א קליין פייעריל.

און דערפיהלט האט ער דעם הייליגען פייער פון ווייטען און שטארקער און מעכטיגער האט זיין הארץ אין איהם געקלאפט. אט איז עס דאס געטליך פערבארגען פייער, וועלכעם ציטערט דורך די נעב־

לען פון מדבר און וויגקט פון די שפּיצען פון פעלזען. אזוי ווי עס וואָלט וועלען ציטערענדיג די צוקונפט'ס־ערלעזונג פּאַראויסזאָגען. ווער האָט אויפ'ן שפּיץ פעלזען דעם פייער אָנגעצונדען און וואו איז יענער ריינער אונשולדיגער וואָס זאָל זוכה זיין עס צו בעקומען?... איז עס ניט זיין גורל, וועלכען גאָט האָט פאַר איהם אויף דעם וויסטען אינזעל בעשטימט? . . . .

און א מעכטיג געטליך פרייד, אן אונבעגרענעצט פרייד, איז ווי א מעכטיגער שטראָם אין זיין הארץ אראָב און ברייט האָט זיך זיין הארץ אויפגעעפענט אין וועלכען גלויבען און האָפנונג, פרייד און שרעק האָבען זיך געצאַפּעלט און מיט גיכע, פלינקע טריט געגאַנגען שוועבענדיג אנטקעגען געטליכען פייער. אין זיינע אויערען האָט נאָך דאָס פייער געשריי געקלונגען און אין זיין הארץ טיעף האָט די ברכה פון מאָרגענשטערען געזונגען.

און דאָס פלעמעל איז פאַר זיינע אויגען אַלץ גרעסער געוואָרען. אָט איז עס שוין אזוי ווי א קליין פייעריג צונג וועלכער טאַנצט און וויל זיך דערהויבען צו דער מאָרגענשטערען, זיין ברודער. און אָט איז עס שוין אזוי ווי דער לאָק פון דעם פייעריגען לייב וועלכען ער האָט אמאָל, זיין קרבן ברענגענדיג געזעהן... און ער האָט דעם געטלי־בען פייער דערקאָנט און ערוואַכט האָט דער אָדלער אין זיין הארץ און דורך זיינע ליפען האָט זיך א פלאַם־געשריי אויסגעריסען: „דאָס געטליכע פייער! דאָס געטליכע פייער!" — און פערגעסען האָט ער אָן דער העלע, אויפ'ן שפּיץ פעלז ארויף געקלעטערט, דעם הייליגען פייער אָנגענומען און הויך עס צום הימעל אויפגעהויבען. אין פּראַכט פון יוגענד און שעהנקייט איז ער אויפ'ן פעלז געשטאַנען. הויך האָט ער זיין מיט לאָקען בעקרוינטען קאָפּ אויפגעהויבען און אין זיין האנד האָט דער פּאַקעל פון הילף און רעטונג געברענט. דאָס קלאָר ווייסע וואָלקענדעל האָט איבער זיין קאָפּ ווי א מלאך געשוועבט און דער מאָרגען־שטערען האָט זיין העלדענמוטה בעגריסט.

און א מעכטיגער פריידען־געשריי האָט זיך פון בחור'ס ליפען ארויסרייסען געוואָלט — נור אין דער מינוט האָט זיך וויעדער פאַר איהם פון פינסטערען תהום דעם מיידעל'ס בילד בעוויזען.... וואונ־דערבאַר אין איהר שעהנקייט און יוגענד איז זי פאַר איהם ערשיענען און זון־אויפגאַנג האָט אין איהרע אויגען געלויכטען, איהרע בליקען זיינען גלייך אויף איהם געפאַלען, גלייך זי וואָלט א נעץ אום איהם צו פאַנגען אין זיין נשמה פערוואָרפען. שטיל ציהט זי זיך צו איהם אין דער הויכקייט און שטיל ציהט זי איהם צו זיך, אין אָבגרונד.

איהרע הענד זענען צו איהם אויסגעשפרייט, איהם צו עמפפאנגען און זיך צו איהם אָבצוגעבען געגרייט. אין איהר בליק איז אַ ליעבע שטארק ווי הער טוידט, וועלכען מינוטען ציהען זיך ווי אייביגקייטען, פערגליווערט געווען.

און ער האָט דעם הייליגען פייער פעסט צו זיין הארצען צוגעדריקט, די אויגען אין שרעק געשלאָסען און אויסגערופען: הימעל — גיהנם — הו... — און זיך פון שפיץ פעלזען אין די אָפענע אָרעמס וואָס אין טיעפען אָבגרונד אראָב געוואָרפען...

און די געטליכע פייערלעך אין הימעל זיינען אויסגעלאָשען געוואָרען און דער הימעלס רוים איז בלאַס געוואָרען און אָבגעדעקט, טרויעריג, אזוי ווי א פעלד נאָכ'ן שניט געווען. און דאָרט, אָן אַ זייט פעלד, ווי נישט קיין נוצבארע זאַך איז דער לבנה־סערפ געלעגען אוועק געוואָרפען.

און א ציטער געטאָן האָט דאָס ווייסע וואָלקעגדעל און צוגאנגען געוואָרען, און אַ ציטער געטאָן האָט דער מאָרגען־שטערען — און פערשוואונדען געוואָרען.... די מאָרגען־לייווין האָט ערוואכט און איהר קעניגליך שטאָלץ און פראכט אויפ'ן הימעל ארויס געטראָטען, אַ טרייסעל געטאָן מיט איהר גאָלדענע גריווע און איהר שיינונג האָט אויף די ווייטע — ווייטע בערג זיך צעגאָסען....

8.

און דאָס וואסער האָט דעם בחור אין א ווייט, פרעמד לאַנד, אין גלות־לאַנד אַרויסגעוואָרפן.

און דורך אלע גלות־לענדער אין אַלע עקען פון דער וועלט צווישן זיינע פערוואַגלטע ברידער האָט ער געוואַנדעלט און דורכגעגאַנגען פאַרביי זיי ווי אַן אַלטע, אור־אַלטע לעגענדע און ווי א נביאות וועגן צוקונפט און פרעמד און רעטזעלהאַפט איז ער זיי געוועזן.

און פרעמד זיינען איהם הימעל און ערד געוואָרען. ער האָט זיינע אויגען אויסגעלערנט גלייך אַנטקעגען אין אונענדליכע ווייטקייט פאַר איהם קוקען אזוי ווי דער מיידעל'ס בילד האָט אויף איהם אין יענעם פריהמאָרגען געקוקט.

ווען האָט ער יענעם פריה־מאָרגען געזעהן?

און געבלאָנדזעט היין און הער האָט ער אזוי ווי א שטערען וועל־כער האָט זיין וועג אין הימעל פערלאָרען. און געגאַנגען איז ער נאַקעט און באָרוועס, זיינע אויגען גלייך אַנטקעגען איהם אין ווייטקייט גע־ווענדעט. און פערמאָגט האָט ער קיין זאַך נישט אויסער דאָס גרויסע פייער אין זיין האַרצען, אויסער דער זון־אויפגאַנג אין זיינע אויגען.

ווען איז דאָס פייער אין זיין האַרץ אַראָב?

דען אין אַן אונגעהויערען פייער איז זיין האַרץ געלויטערט גע־וואָרען און א דרייפאַכיג פלאַם האָט אין איהם געברענט: דאָס פייער פון גאָט און דאָס פייער פון שטן — און דאָס שטאַרקסטע פון זיי ביידען — דאָס פייער פון ליעבע.

און געטראָגען האָט ער דעם דאָזיגען פייער אין אַלע פיער עקען פון דער וועלט. מיט זיינס א וואָרט האָט ער הערצער אויפגעפלאַמט און אין פערלאָשענע אויגען האָט ער ליכטער אַנגעצונדען.

און אַרום איז ער צווישן זיינע פערוואַגלטע ברידער און זיי

אין זייער ערנידערונג און ליידען געזעהן — מיט זייער שמערץ גע־וויינט און מיט זייער זיפץ געזיפצט. און הימלישע געשרייען, גיהנמשע ליידען, גאט'ס נקמה און זיין שטורעמדיג צארען האבען אין זיין זיפץ זיך געהערט, א געשריי פון א נשמה וועלכע געהט אוים אין יסורים פון אן אומזיסטע, ניט־געענטפערטע ליעבע און דער זיפץ פון דער וועלט אין דער חורבן־נאכט.

און אמאל — אז די וועלט פלעגט אין איהרע גרויסע ליידען אנשוויע־גען ווערען און זיין געשריי פלעגט זיך אין א שטילקייט פערוואנדלען — דאן איז קיין טרויער גרעסער ווי זיינס און קיין צער טיעפער פאר זיינס — נישט געוועזן.

און קיינער האט זיין גראדען בליק אויסהאלטען נישט געקאנט. מענשען פלעגען פון איהם זייערע אויגען אבווענדען: ווער עס פלעגט זיי צום הימעל אויפהויבען און ווער צו דער ערד אראבגעלאזען. און נאכקוקען פלעגט ער יענעם מאן ביז ער פלעגט פערשווינדען — און אויף איהם גרוים רחמנות געהאט.

און געטראפען האט ער אויך אויף זיין וועג מענשען שלעכטע מיט הערצער פול גיפט און שנאה — און ציטערען פלעגען זיי פאר זיין בליק און געשווינד פון איהם זיך אבקעהרען, אויסקנייטשען פלעגט זיך זייער שטערן און מיט זייערע געדיכטע ברעמען פלעגען זיי זייערע אויגען דעקען און צו דער ערד קוקען. זייער האנד פלעגען זיי אויף זייער הארץ לעגען — און געדאכט האט זיך אזוי ווי זיי וואלטען א גנבה פון די אויגען פון רעטזעלהאפטען מאן פערבארגען געוואלט.

אבער דורך און דורך האט ער זייער הארץ געזעהן און אין זייער נשמה, ווי אין טויערן פון א געפאלענער פעסטונג אריינגעדרונ־גען. און געזעהן האט ער אלע זייערע פערבארגענע פלאגען, צוזאמען מיט זיי האט זיין הארץ געצאפעלט און געוויינט און מיט זייער פיין — מעהר פון זיי זיך געפייניגט.

און אמאל, אז ער פלעגט א רוהיגען צופרידענעם מענשען טרעפען פלעגט זיין בליק אין יענעמס הארץ אריינדרינגען און ביז צום טוידט איהר קראנק מאכען און די רוה פלעגט פון יענעם מענשען אויף אייביג אנטלויפען און ביי נאכט אויף זיין געלעגער פלעגט דער זיסער שלאף פון איהם וויכען.

און מענשען פלעגען צו איהם קומען, שטיל זייער קאפ אונטער־זיין ברכה און קללה איינבויגען. שטראף־און־טרייסט רייד פון זיינע ליפען געזוכט, תפלה און ערבארמונג פון זיינע אויגען געבעטען... און א ים רחמנות פלעגט אין זיין הארצען זיך גיעסען און זיינע

טרייסט־ווערטער פלעגען ווי מארגען־טהוי אויף די צערבראכענע הערצער פאלען און מיט גרויס רחמנות פלעגט ער אויף זיי קוקען און אין זיין בליק פלעגט דער פריהמארגען זיך לויכטען.

דען געטראגען האט ער אין זיין הארצען דאס גרויסע ליכט פון דער שיינענדער זון צוזאמען מיט די פינסטערניש פון דער נאכט און איהרע סודות — נור זיינע אויגען האבען שטענדיג נאך זון־אויפגאנג געדערשט. אין זיין נשמה האט זון־שיין זיך אבגעשפיגעלט און זון־אויפגאנג — איז זיין לעבענס־ליעד געוועז.

* * *

און אז זיין הארץ פלעגט איהם פערקלעמען — ווען זיינע גרויסע חלומות און אונבעגרענצטע ליידען פלעגען אין איהם ווי כוואליעס אין שטורעמדיגען ים רוישען — פלעגט ער מיט זון־אויפגאנג ביים ברעג טייך אויסערען שטאדט ארויסגעהן און אן א איינזאמען בוימעל זיך אנשפארען. זיינע אויגען פלעגט ער צום מארגען־שטערען אויפהויבען און אין דאס וואסער פון טייך פלעגט ער זיין בילד זוכען. דערנאך פלעגט ער זיינע אויגען צושליעסען און טיעף־טיעף אין תהום פון זיין נשמה ארייגקוקען. און לאנג־לאנג פלעגט ער אזוי שטעהן אין זיין גרויסען טיעפען טרויער — דער טרויער פון אן איינזאמען — אין שטילקייט פון דער וועלט.

און דער יונגער קלאר־פליגעלדיגער מלאך מיט די בייגקענדע אויגען אויפ'ן מארגען־שטערען האט זאכט דעם שטומען טרויער־בעכער איינגעבויגען און שטיל, א טרעהר נאך א טרעהר אין דער שטילקייט פון פריהמארגען געגאסען.